

Relationship between Corporate Life Cycle and Corporate Social Responsibility, and Moderating Role of Financial Resources

Javad Rezazadeh (Ph.D)*

Javid Yarahmadi**

Abstract

Objective: The objective of this study is to examine the relationship between corporate life cycle and corporate social responsibility with regard to the moderating role of financial resources during the period 2012 to 2017.

Method: The data was collected by archival method with reference to the databases, and then was analysed by multivariate regression and panel data models with fixed effect.

Result: The findings showed that there is a positive relationship between maturity stage of life cycle and corporate social responsibility. However, in contrast to expectations, there is no moderating role for financial resources in the relationship between corporate life cycle and corporate social responsibility.

Conclusion: Matured firms in attempts to gain the competitive advantages of investments, invest more on corporate social responsibility than other firms.

Keywords: *Corporate Life Cycle, Corporate Social Responsibility, Financial Resources, Competitive Advantage.*

Citation: Rezazadeh, J., Yarahmadi, J. (2019). The relationship between corporate life cycle and corporate social responsibility with moderating role of financial resources. *Journal of Accounting Knowledge*, 10(3), 69-87.

* Associate Professor of Accounting, Tarbiat Modares University, Tehran, Iran.

** M.A. of Accounting, Imam Khomeini International University, Qazvin, Iran.

Corresponding Author: Javad Rezazadeh (Email: j.rezazadeh@modares.ac.ir.)

Submitted: 10 June 2018

Accepted: 5 May 2019

DOI: 10.22103/jak.2019.12295.2720



انجمن حسابداری ایران

دانشکده مدیریت و اقتصاد دانشگاه شهید باهنر کرمان

مجله دانش حسابداری

دوره دهم، شماره ۳

پاییز ۱۳۹۸، پیاپی ۳۸

صص. ۶۹ تا ۸۷

رابطه چرخه عمر و مسئولیت اجتماعی شرکت با توجه به نقش تعدیلی منابع**مالی**

دکتر جواد رضازاده*

جاوید یاراحمدی**

چکیده

هدف: این تحقیق با هدف آزمون تجربی ارتباط بین چرخه عمر و مسئولیت

اجتماعی شرکت با توجه به نقش تعدیلی منابع مالی در بازه ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۵

انجام شده است.

روش: روش جمع آوری داده‌ها، آرشیوی و رجوع به بانک‌های اطلاعاتی و

روش تحلیل داده‌ها، الگوی رگرسیون چند متغیره با استفاده از الگوی داده‌های

تابلویی و روش اثرات ثابت است.

یافته‌ها: نتایج نشان می‌دهد که بین مرحله بلوغ چرخه عمر و مسئولیت

اجتماعی شرکت، رابطه مثبتی برقرار است. اما بر خلاف انتظار منابع مالی در

رابطه بین چرخه عمر و مسئولیت اجتماعی شرکت، نقش تعدیلی ندارد.

نتیجه‌گیری: شرکت‌های بالغ جهت کسب مزایای رقابتی بیش از سایر

شرکت‌ها در زمینه مسئولیت اجتماعی شرکت، سرمایه‌گذاری می‌کنند.

واژه‌های کلیدی: چرخه عمر شرکت، مسئولیت اجتماعی شرکت، منابع مالی، مزیت رقابتی.

استناد: رضازاده، جواد؛ یاراحمدی، جاوید (۱۳۹۸). رابطه چرخه عمر و مسئولیت اجتماعی

شرکت با توجه به نقش تعدیلی منابع مالی، *دانش حسابداری*، ۱۰(۳)، ۸۷-۶۹.

* دانشیار حسابداری، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران.

** کارشناس ارشد حسابداری، دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره)، قزوین، ایران.

نویسنده مسئول: جواد رضازاده (رایانامه: j.rezazadeh@modares.ac.ir).

تاریخ پذیرش: ۹۸/۲/۱۵

تاریخ دریافت: ۹۷/۳/۲۰

مقدمه

توجه به مسئولیت اجتماعی شرکت^۱ به بخش جدایی ناپذیر کسب و کار تبدیل شده است؛ زیرا همه شرکت‌ها خواسته یا ناخواسته با محیط اجتماعی خود ارتباط دارند و بقای آنها در بلندمدت در گرو توجه به مسائل اجتماعی است. بنابراین، شرکت‌ها علاوه بر ایفای مسئولیت اقتصادی خود در قالب پرداخت مالیات در برابر مسائل اجتماعی نیز مسئولیت دارند. رشد چشمگیر سرمایه‌گذاری شرکت‌ها در فعالیتهای مرتبط با مسئولیت اجتماعی حاکی از اهمیت این موضوع است.

شرکت‌ها ویژگی‌های مختلفی دارند و این ویژگی‌ها می‌تواند در سرمایه‌گذاری آنها در حوزه مسئولیت اجتماعی تأثیر بگذارد؛ شناخت این ویژگی‌ها برای اتخاذ راهبرد ارزش‌افزایی شرکت‌ها ضرورت دارد. به عقیده مک‌ویلیامز و سیگل (۲۰۰۱) از جمله عوامل تعیین‌کننده سرمایه‌گذاری در مسئولیت اجتماعی شرکت، چرخه عمر صنعت است؛ اما آنها نتوانستند این حدس خود را به صورت تجربی آزمون کنند و آن را به تحقیقات آتی واگذار کردند. بنابراین، هدف تحقیق حاضر این است که بر اساس «نظریه پویای مبتنی بر منابع»^۲ نقش چرخه عمر شرکت در سرمایه‌گذاری شرکت در فعالیتهای مرتبط با مسئولیت اجتماعی را در محیط اقتصادی و اجتماعی ایران مطالعه کند.

نظریه پویای مبتنی بر منابع حاکی از آن است که الگوها و راه‌های عمومی تکامل توانایی‌های سازمانی شرکت‌ها در طی زمان تغییر می‌یابد. طبق این نظریه استدلال می‌شود کاربرد مجموعه‌ای از منابع ارزشمند و البته متغیر و قابل تقلید، اساس مزیت رقابتی شرکت‌ها و همچنین اساس ناهمگونی توانایی‌های سازمانی شرکت‌ها را تشکیل می‌دهد (پنروز، ۱۹۵۹؛ روملت، ۱۹۸۴؛ ورنرفلت، ۱۹۸۴). نظریه یاد شده توانایی‌های شرکت را در مراحل معرفی، رشد و بلوغ آن در نظر می‌گیرد و نشان می‌دهد مزایا و معایب رقابتی در قالب منابع و توانایی‌های شرکت در طول زمان و به شیوه خاصی، تکامل می‌یابد (هلفات و پتراف، ۲۰۰۳).

شرکت‌ها در مراحل مختلف چرخه عمر، سطوح متفاوتی از منابع و توانایی‌ها را دارند که رفتار آنها را در زمینه مسائل مختلف از جمله مسئولیت اجتماعی شرکت، شکل می‌دهد. کمپبل (۲۰۰۷) استدلال می‌کند کمبود منابع شرکت‌ها عامل تعیین‌کننده‌ای برای سرمایه‌گذاری آنها در زمینه مسئولیت اجتماعی است و می‌گوید «شرکت‌هایی که در حال

حاضر عملکرد مالی به نسبت ضعیفی را تجربه می‌کنند، بعید است اقدام درخور توجهی در زمینه مسئولیت اجتماعی داشته باشند» (ص. ۹۵۲). همچنین کلارکسون و همکاران (۲۰۱۱) به شواهدی دست یافتند که نشان می‌دهد عملکرد مالی بهتر منجر به عملکرد محیطی بهتر می‌شود. هونگ و همکاران (۲۰۱۲) هم دریافتند شرکت‌هایی که محدودیت مالی کمتری دارند، مبالغ بیشتری را صرف فعالیت‌های مرتبط با مسئولیت اجتماعی می‌کنند. بطور کلی استدلال می‌شود مزیت رقابتی، منابع غنی و عملکرد مالی بهتر به شرکت‌های بالغ این امکان را می‌دهد که مبالغ بیشتری را صرف سرمایه‌گذاری در فعالیت‌های مرتبط با مسئولیت اجتماعی بکنند. بنابراین، انتظار داریم بین بلوغ شرکت‌ها و سرمایه‌گذاری آنها در فعالیت‌های مرتبط با مسئولیت اجتماعی، رابطه مثبتی برقرار باشد.

تحقیق حاضر چندین مزیت دارد. اولاً با آزمون نقش چرخه عمر شرکت در ایفای مسئولیت اجتماعی آن، پیشینه موضوع را گسترش می‌دهد. مطالعات قبلی نقش چرخه عمر شرکت در پرداخت سود سهام (بندر و وارد، ۱۹۹۳؛ دی‌انجلو و همکاران، ۲۰۰۶؛ اعتمادی و همکاران، ۱۳۹۳)، ساختار سرمایه (فاما و فرنچ، ۲۰۰۱؛ مهرانی و همکاران، ۱۳۹۳)، هزینه حقوق صاحبان سهام (حسن و همکاران، ۲۰۱۵؛ کرمی و آخوندی، ۱۳۹۵؛ طالب‌نیا و حشمت، ۱۳۹۶)، سودآوری (پیری و همکاران، ۱۳۹۰)، کیفیت سود (مرادی و اسکندر، ۱۳۹۳)، مدیریت سود (اثنی عشری و نادری نور عینی، ۱۳۹۶)، ریسک‌پذیری (حبیب و حسن، ۲۰۱۸؛ آقایی و همکاران، ۱۳۹۷) و اجتناب از مالیات (حسن و همکاران، ۲۰۱۷) را آزمون کرده‌اند و کمتر به بررسی نقش چرخه عمر شرکت در ایفای مسئولیت اجتماعی پرداخته‌اند. ثانیاً، این تحقیق تحقیقات مرتبط با عوامل تعیین‌کننده مسئولیت اجتماعی شرکت را با نظریه چرخه عمر شرکت^۳ پیوند می‌زند و نشان می‌دهد مراحل مختلف چرخه عمر شرکت چگونه بر سرمایه‌گذاری در فعالیت‌های مرتبط با مسئولیت اجتماعی تأثیر می‌گذارد. تحقیق حاضر در این زمینه یافته‌های کلارکسون و همکاران (۲۰۱۱) را مبنی بر نحوه تأثیر منابع سازمانی بر سطح عملکرد اجتماعی و محیطی شرکت، تکمیل می‌کند و مانند تحقیق حسن و حبیب (۲۰۱۷) گامی فراتر می‌رود و نشان می‌دهد تعامل چرخه عمر شرکت و تفاوت‌های مبتنی بر منابع سازمانی چگونه بر مشارکت شرکت در امور اجتماعی آن تأثیر می‌گذارد. در نهایت، یافته‌های این تحقیق می‌تواند به سیاست‌گذاران در تدوین دستورالعمل افشای مسئولیت اجتماعی شرکت و تشویق شرکت‌ها به سرمایه‌گذاری در این

زمینه کمک کند. همچنین می‌تواند به مدیران این آگاهی را بدهد که چگونه با سرمایه‌گذاری در مسئولیت اجتماعی شرکت می‌توان مزیت رقابتی شرکت را بهبود بخشید.

مبانی نظری و پیشینه تحقیق

چرخه عمر و مسئولیت اجتماعی شرکت

طبق نظریه مبتنی بر منابع، شرکت‌ها از نظر مجموعه منابع (مانند منابع مالی، فیزیکی، انسانی، فناوری و شهرت) و توانایی‌ها با هم فرق دارند (بارنی، ۱۹۹۱؛ گرت، ۱۹۹۱). این منابع و توانایی‌های خاص هر شرکت برای توضیح رشد و عملکرد آنها (پنروز، ۱۹۵۹) و همچنین توضیح توان صرف پول برای اهداف بشردوستانه آنها (کمپبل، ۲۰۰۷) بسیار مهم است. طبق این نظریه، پایگاه منابع و توانایی‌های شرکت‌های بالغ^۴ عمده، متنوع و غنی است؛ اما پایگاه منابع و توانایی‌های شرکت‌های جوان^۵ و رو به رکود^۶ اندک، متمرکز و محدود است.

شرکت‌ها در مرحله معرفی^۷ چرخه عمر از فقدان پایگاه مشتری تثبیت شده و عدم اطلاع از درآمدها، هزینه‌ها و پویایی‌های بالقوه صنعت، رنج می‌برند (یوانوویچ، ۱۹۸۲). این شرکت‌ها به دلیل نداشتن نوآوری در معرض خروج از بازار هستند. هرچند شرکت‌های در حال رشد^۸ افزایش فروش چشم‌گیری را تجربه می‌کنند، اما با رقابت شدید بازار هم مواجه هستند. شرکت‌ها در مرحله رشد بیش از آن که در زمینه متمایز کردن محصولات خود سرمایه‌گذاری کنند در زمینه اصلاح و بهبود محصولات موجود، سرمایه‌گذاری می‌کنند (هی و گینتر، ۱۹۷۹). منابع شرکت‌ها در مراحل افول^۹ و رکود، کاهش می‌یابد و تنوع منابع آنها هم محدود می‌شود. این شرکت‌ها بیشتر بر روی راهبردهای بقا تمرکز می‌کنند. بنابراین، محدودیت توانایی‌ها و پایگاه منابع به این شرکت‌ها اجازه نمی‌دهد منابع کمیاب خود را در پروژه‌های مرتبط با مسئولیت اجتماعی صرف کنند و این وضعیت اشتغال این شرکت‌ها به مسئولیت اجتماعی را به طور جدی کاهش می‌دهد (کمپبل، ۲۰۰۷).

شرکت‌های جوان که هنوز شناخته شده نیستند، به دلیل نیاز به جذب منابع مالی برون‌سازمانی، بیش از سایر شرکت‌ها به حمایت اشخاص ذینفع برون‌سازمانی نیاز دارند. مبادرت به فعالیت‌های مرتبط با مسئولیت اجتماعی، روش مؤثری جهت کسب چنین حمایتی است (حسن و حبیب، ۲۰۱۷). شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار

تهران هم با نشان دادن حس مسئولیت‌پذیری اجتماعی و مشارکت در امور اجتماعی می‌توانند منابع مالی مورد نیاز خود را تأمین کنند (رجایی و همکاران، ۱۳۹۵). هرچند مشارکت در امور مربوط به مسئولیت اجتماعی، مخارج زیادی دارد، اما منفعت نهایی ناشی از سرمایه‌گذاری در زمینه مسئولیت اجتماعی برای شرکت‌های جوان بیش از سایر شرکت‌ها است. یودایاسانکار، (۲۰۰۸) برای الگوسازی مشارکت شرکت‌های کوچک در فعالیتهای مرتبط با مسئولیت اجتماعی به سه ویژگی مهم یعنی «دیده شدن»، «عملکرد» و «پیچیدگی سازمانی» آنها اشاره می‌کند. شرکت‌هایی که کمتر در معرض دید مردم هستند، می‌توانند از سرمایه‌گذاری در فعالیتهای مرتبط با مسئولیت اجتماعی به عنوان یک ابزار مشروع برای جلب توجه و دیده شدن و در نهایت جذب منابع برون‌سازمانی، استفاده کنند. مطالعات به طور عمده نشان می‌دهد که دسترسی به منابع بر تصمیمات سرمایه‌گذاری شرکت‌ها در زمینه فعالیتهای مرتبط با مسئولیت اجتماعی تأثیر بسزایی دارد (کمپبل، ۲۰۰۷؛ کلارکسون و همکاران، ۲۰۱۱). فعالیتهای مرتبط با مسئولیت اجتماعی، مخارج زیادی دارد و اغلب این مخارج هم غیرقابل برگشت هستند و به همین دلیل آنها را سرمایه‌گذاری‌های راهبردی می‌نامند (حسن و حبیب، ۲۰۱۷). آنها استدلال می‌کنند با توجه به ماهیت غیرقابل برگشت مخارج مربوط به فعالیتهای اجتماعی و به دلیل محدود بودن منابع شرکت‌های جوان، این شرکت‌ها برای سرمایه‌گذاری در مسئولیت اجتماعی، توانایی محدودی دارند.

از سوی دیگر شرکت‌های بالغ نزد مشتریان، پایگاه تثبیت شده‌ای دارند و برای حفظ وفاداری آنها به راهبردهای تمایز محصول تمرکز می‌کنند (هی و گیتنر، ۱۹۷۹). این شرکت‌ها برای واکنش در مقابل تهدید رقبا از راهبرد خلق شهرت منحصر به فرد استفاده می‌کنند که به آسانی هم قابل تقلید نیست (مک‌وليامز و همکاران، ۲۰۰۲). یکی از راه‌های دستیابی به این هدف، سرمایه‌گذاری در فعالیتهای محیطی و اجتماعی است (فامبران و شانلی، ۱۹۹۰). تحقیقات نشان می‌دهد در شرکت‌های ایرانی هم سرمایه‌گذاری در زمینه مسئولیت اجتماعی شرکت، مزیت رقابتی به همراه دارد (حیدرزاده و صمدزاده، ۱۳۹۴).

تجربه و توانایی‌های ناشی از بلوغ سازمانی، شرکت‌های بالغ را قادر می‌سازد تا در زمینه مسئولیت اجتماعی، سرمایه‌گذاری معقولی انجام دهند (حسن و حبیب، ۲۰۱۷). صرفه‌ناشی از مقیاس عملیات این گروه از شرکت‌ها آنها را قادر می‌سازد با سازماندهی مجدد یا

تخصیص مکرر منابع به فعالیت‌های محیطی و اجتماعی در این زمینه تخصص لازم را کسب کنند. کسب چنین تخصصی سبب می‌شود که شرکت‌های بالغ به طور فعال و با هزینه کمتری در فعالیت‌های محیطی و اجتماعی مشارکت کنند (یودایاسانکار، ۲۰۰۸). براین اساس انتظار می‌رود، شرکت‌های بالغ با توجه به پایگاه منابع کافی، ظرفیت‌ها و مزیت رقابتی بالایی که دارند برای سرمایه‌گذاری در فعالیت‌های محیطی و اجتماعی در موقعیت بهتری هستند.

اثر تعدیلی منابع مالی بر رابطه چرخه عمر و مسئولیت اجتماعی شرکت

تحقیقات نشان می‌دهند ویژگی‌های متنوعی هست که بر میزان مشارکت صنایع و شرکت‌ها در امر مسئولیت اجتماعی تأثیر دارد. برای مثال **کلارکسون و همکاران (۲۰۱۱)** نشان دادند که وضعیت مالی شرکت‌ها (مثل سودآوری و منابع نقدی) عامل مهمی در مشارکت آنها در مسائل مسئولیت اجتماعی و محیط زیست است. **ری‌ورت (۲۰۰۹)** استدلال می‌کند، شرکت‌های سودآور، منابع مالی لازم برای مشارکت در امور اجتماعی را دارند. در مقابل، شرکت‌هایی که منابع مالی کمتری دارند به جای مشارکت در امور اجتماعی، روی فعالیت‌هایی تمرکز می‌کنند که بطور مستقیم درآمد و سود آنها را افزایش می‌دهد (**رابرتز، ۱۹۹۲**). همچنین **آرتیاک و همکاران (۲۰۱۰)** استدلال می‌کنند اگر شرکتی منابع بلا استفاده داشته باشد، می‌تواند بدون فدا کردن تقاضای اقتصادی در امور اجتماعی سرمایه‌گذاری کند.

سرمایه‌گذاری شرکت در زمینه مسئولیت اجتماعی نه تنها نوعی واکنش در مقابل فشارهای بیرونی است، بلکه یک انتخاب راهبردی درون‌سازمانی برای رشد و توسعه آتی شرکت هم است. سرمایه‌گذاری در زمینه مسئولیت اجتماعی، تصمیم آگاهانه مدیریت در خصوص تخصیص منابع شرکت است. به محض اتخاذ چنین تصمیمی هرگونه تغییر در تخصیص منابع مستلزم تحمل هزینه‌های عمده از جمله هزینه‌های اقتصادی، اجتماعی، قراردادی یا روانشناختی است (**ونایریز و همکاران، ۲۰۱۵**). این امر موجب چسبندگی هزینه مسئولیت اجتماعی می‌شود (**حیب و حسن، ۲۰۱۹**). از این رو، استدلال می‌شود شرکت‌هایی که منابع بلا استفاده دارند - برای تحمل و جذب هزینه‌های تغییر راهبرد سرمایه‌گذاری بلندمدت در زمینه مسئولیت اجتماعی - نسبت به سایر شرکت‌ها در موقعیت بهتری هستند. تحقیقات **دیکنسون (۲۰۱۱)** و **حسن و همکاران (۲۰۱۵)** نشان می‌دهد

شرکت‌های بالغ نسبت به سایر شرکت‌ها، بزرگتر و سودآورتر هستند و منابع بلا استفاده بیشتری دارند. در مقابل شرکت‌هایی که در مرحله معرفی، رشد، افول یا رکود قرار دارند، شرکت‌های کوچک‌تر و با سودآوری کمتر هستند و منابع بلا استفاده کمتری دارند. بنابراین، اندازه بزرگ، سودآوری بالا و منابع بلا استفاده زیاد شرکت‌های بالغ را قادر می‌سازد در زمینه امور اجتماعی و محیطی، سرمایه‌گذاری بیشتری داشته باشند.

فرضیه‌های تحقیق

با توجه به مبانی نظری و پیشینه موضوع فرضیه‌های زیر مطرح می‌شود:

فرضیه اول: شرکت‌ها در مرحله بلوغ نسبت به سایر مراحل چرخه عمر خود در زمینه مسئولیت اجتماعی، فعالیت بیشتری دارند.

فرضیه دوم: منابع مالی در رابطه بین مسئولیت اجتماعی و مرحله بلوغ شرکت، نقش تعدیلی دارد.

روش‌شناسی پژوهش

جامعه آماری تحقیق، شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران است. نمونه تحقیق به روش حذفی از میان شرکت‌های تولیدی که طی سال‌های ۱۳۹۰ لغایت ۱۳۹۵ در بورس اوراق بهادار حضور فعال و مستمر داشتند و وقفه معاملاتی آنها بیش از سه ماه نبود و به دلیل افزایش قابلیت مقایسه، پایان دوره مالی آنها منتهی به پایان اسفند بود، انتخاب شد. البته شرکت‌هایی که داده‌های مورد نیاز آنها در دسترس نبود، حذف شدند. طبق جدول (۱) در نهایت ۱۲۹ شرکت (۷۷۴ سال- شرکت) شرایط فوق را داشتند و به عنوان نمونه آماری در نظر گرفته شدند.

جدول شماره ۱. انتخاب نمونه تحقیق با روش حذفی بر اساس شرایط مورد نظر

تعداد	شرایط مورد نظر برای انتخاب نمونه تحقیق	تعداد
۶۱۲	تعداد شرکت‌های پذیرفته شده تا پایان اسفند ۹۵	
	کسر می‌شود شرکت‌هایی که شرایط زیر را نداشتند:	
۱۶۹	۱. شرکت‌هایی که طی دوره تحقیق از بورس خارج شده‌اند	
۹۳	۲. شرکت‌هایی که طی سال‌های ۹۰ لغایت ۹۵ در بورس پذیرفته شده‌اند	
۱۰۵	۳. شرکت‌هایی که غیرتولیدی هستند (بانک‌ها و ...)	
۶۲	۴. شرکت‌هایی که پایان سال مالی آنها به ۲۹ اسفند منتهی نمی‌شود	
۳۴	۵. شرکت‌هایی که وقفه معاملاتی بیش از ۳ ماه داشتند	
۲۰	۶. شرکت‌هایی که اطلاعات مورد نیاز آنها در دسترس نبود	
(۴۸۳)	جمع محدودیت‌ها	
۱۲۹	نمونه آماری تحقیق	

اطلاعات مورد نیاز شرکت‌های بورس اوراق بهادار از طریق پایگاه اطلاعاتی ره‌آوردنویس، سایت رسمی بورس اوراق بهادار تهران و همچنین سامانه اطلاع‌رسانی کدال جمع‌آوری شده است. با پیروی از روش‌شناسی تحقیق **حسن و حبیب (۲۰۱۷)**، برای آزمون فرضیه‌ها به ترتیب از دو الگو رگرسیون چند متغیره به شرح زیر استفاده شده است:

$$CSR_{it} = \alpha_0 + \beta_1 LCS_{it} + \beta_2 SIZE_{it} + \beta_3 PM_{it} + \beta_4 CASH_{it} + \beta_5 LEV_{it} + \beta_6 MTB_{it} + \beta_7 STDCF_{it} + \beta_8 AGE_{it} + \varepsilon_{it} \quad (1)$$

$$CSR_{it} = \alpha_0 + \beta_1 LCS_{it} + \beta_2 SIZE_{it} + \beta_3 PM_{it} + \beta_4 CASH_{it} + \beta_5 LEV_{it} + \beta_6 MTB_{it} + \beta_7 STDCF_{it} + \beta_8 AGE_{it} + \beta_9 LCS * SIZE_{it} + \beta_{10} LCS * PM_{it} + \beta_{11} LCS_{it} * CASH_{it} + \beta_{12} LCS_{it} * LEV_{it} + \beta_{13} LCS_{it} * MTB_{it} + \beta_{14} LCS_{it} * STDCF_{it} + \beta_{15} LCS_{it} * AGE_{it} + \varepsilon_{it} \quad (2)$$

به طوری که:

CSR: مسئولیت اجتماعی شرکت (تعریف عملیاتی این متغیر در ادامه بیان می‌شود).

LCS: چرخه عمر شرکت (تعریف عملیاتی این متغیر در ادامه بیان می‌شود).

SIZE: اندازه شرکت که برابر است با لگاریتم طبیعی درآمد فروش شرکت.

PM: عملکرد مالی که برابر است با نسبت سود عملیاتی به جمع حقوق صاحبان سهام.

CASH: منابع نقدی شرکت که برابر است با نسبت مجموع موجودی نقد و سرمایه‌گذاری کوتاه مدت به جمع دارایی‌ها.

LEV: اهرم مالی شرکت که برابر است با نسبت جمع بدهی‌ها به جمع دارایی‌ها.

MTB: رشد شرکت که برابر است با نسبت ارزش بازار به ارزش دفتری حقوق صاحبان سهام.

STDCF: انحراف معیار جریان نقد عملیاتی که برابر است با انحراف معیار نسبت جریان نقد عملیاتی به جمع دارایی‌ها طی سه سال اخیر.

AGE: سن شرکت که برابر است با لگاریتم طبیعی سال‌های فعالیت شرکت در بورس اوراق بهادار.

در این تحقیق مانند تحقیق **حسن و حبیب (۲۰۱۷)** از سه متغیر اندازه (SIZE)، عملکرد مالی (PM) و منابع نقدی (CASH) شرکت به عنوان جانشینی برای منابع مالی سازمان استفاده می‌شود. از این‌رو برای آزمون فرضیه دوم تحقیق که طی آن نقش تعدیلی منابع

سازمان در رابطه بین مسئولیت اجتماعی و چرخه عمر شرکت بررسی می شود، معنادار بودن ضرایب متغیرهای تعاملی $LCS*SIZE$ ، $LCS*PM$ و $LCS*CASH$ ملاک عمل است.

تعریف عملیاتی مسئولیت اجتماعی شرکت (CSR)

در تحقیقات داخلی اخیر از پرسشنامه و فهرست موارد افشای مسئولیت اجتماعی شرکت برای سنجش این متغیر استفاده شده است. سنجش بر اساس فهرست موارد افشا به دلیل قابلیت اتکای بالای داده ها و در دسترس بودن این داده ها، رایج تر است. فهرست موارد افشا، نماینده فعالیت های شرکت در زمینه مسئولیت اجتماعی است و مشارکت در فعالیت ها، توجه شرکت به مسئولیت اجتماعی را نشان می دهد.

در تحقیق حاضر نیز برای سنجش مسئولیت اجتماعی شرکت از فهرست موارد افشای متشکل از پنج بُعد شامل «مسائل زیست محیطی»، «کیفیت محصولات»، «منابع انسانی»، «مسئولیت های شرکت در قبال جامعه» و «رعایت حقوق مشتریان» و ۳۰ مؤلفه استفاده شده است. داده های مربوط به این مؤلفه ها از گزارش فعالیت هیئت مدیره شرکت، استخراج شده است. در نهایت این متغیر بر اساس نسبت موارد افشا شده به کل موارد قابل افشا (۳۰ مؤلفه) برای هر سال - شرکت محاسبه شده است. فهرست موارد افشای مسئولیت اجتماعی شرکت را می توانید در جدول شماره ۲ ملاحظه کنید.

تعریف عملیاتی چرخه عمر شرکت (LCS)

در تحقیق حاضر از روشی که **دیکنسون (۲۰۱۱)** بر اساس جریان های نقد برای سنجش مراحل چرخه عمر شرکت طراحی کرده، استفاده شده است. طبق روش دیکنسون با توجه به جریان نقد مربوط به فعالیت های عملیاتی (CFO)، فعالیت های سرمایه گذاری (CFI) و فعالیت های تأمین مالی (CFF) مراحل چرخه عمر شرکت شامل «معرفی»، «رشد»، «بلوغ»، «افول» و «رکود» به شرح زیر تعیین می شود (رضازاده و فصیح رامندی، ۱۳۹۵):

۱. اگر $CFO < 0$ ، $CFI < 0$ و $CFF > 0$ باشد، نشان دهنده مرحله «معرفی» است.
۲. اگر $CFO > 0$ ، $CFI < 0$ و $CFF > 0$ باشد، نشان دهنده مرحله «رشد» است.
۳. اگر $CFO > 0$ ، $CFI < 0$ و $CFF < 0$ باشد، نشان دهنده مرحله «بلوغ» است.

جدول شماره ۲. فهرست موارد افشای مسئولیت اجتماعی شرکت

ابعاد	ردیف	مؤلفه‌ها
مسائل زیست محیطی	۱	تعاملات و همکاری فعال با اداره محیط زیست (مثل برگزاری مراسم در روز هوای پاک برای فرهنگ سازی و ایجاد و حفظ فضای سبز)
	۲	حفظ منابع طبیعی (مثل بازیافت یا جلوگیری از ضایعات)
	۳	سرمایه گذاری در پروژه های زیست محیطی (مثل توسعه و اکتشاف منابع جدید و استفاده از آن)
	۴	جلوگیری از خسارات زیست محیطی / مدیریت پسماند و پساب (مثل دفع بهداشتی زباله ها)
	۵	بررسی اثرات مسائل زیست محیطی (مثل اندازه گیری برخط پارامترهای زیست محیطی / اندازه گیری آلاینده های زیست محیطی)
کیفیت محصولات	۶	جایگاه شرکت در صنعت / سهم بازار شرکت
	۷	نوآوری / تحقیق و توسعه
	۸	افزایش کیفیت محصول / خدمت
	۹	ایمنی و سلامت محصول
منابع انسانی	۱۰	اطلاعات مربوط به کارکنان (مثل تعداد کارکنان / نوع استخدام / گروه سنی / جنسیت)
	۱۱	ارزایی دوره ای کارکنان و ایجاد طرح های انگیزشی (مثل تقدیر از کارکنان نمونه در مناسبت های مختلف)
	۱۲	سهام تحت تملک کارکنان
	۱۳	آموزش مدیریت بحران و اطفای حریق به کارکنان
	۱۴	وجود دایره فعال در بهداشت و درمان کارکنان (معاینات دوره ای کارکنان)
	۱۵	ایمنی در محیط کار
	۱۶	برنامه های آموزشی کارکنان
	۱۷	تعاملات مدیران با کارکنان (مثل نظرسنجی و ارتباط با کارکنان)
	۱۸	اعطای تسهیلات، پاداش، بیمه تکمیلی و سایر مزایا به کارکنان
	۱۹	فعالیت های رفاهی، تفریحی و ورزشی کارکنان
۲۰	سرمایه گذاری اجتماعی / حمایت از فعالیت های عام المنفعه (مثل همکاری با دولت در فعالیت های مذهبی و فرهنگی)	
مسئولیت های جامعه	۲۱	گزارش مصرف انرژی و تلاش در زمینه کاهش و بهینه سازی آن (مثل نصب چراغ کم مصرف)
	۲۲	کنترل و کاهش آلودگی هوا (مثل نصب دستگاه غبارگیر و اخذ معاینه فنی برای خودروها)
	۲۳	همکاری با دانشگاه ها و مراکز تحقیقی (مثل جذب کارآموز و دانشجویی پاره وقت)
	۲۴	کمک های خیریه (مثل همکاری با مؤسسات خیریه و کمک به آنها)
	۲۵	اقدام جهت جلوگیری و مقابله با فساد، رشوه و پول شویی
	۲۶	توسعه صادرات محصول / کاهش واردات مواد و قطعات
	۲۷	ایجاد اشتغال
مسئولیت های اجتماعی	۲۸	سیستم گزارش تخلفات، انتقادات و پیشنهادات
	۲۹	پاسخگویی به نیاز مشتری (مثل اقدامات مربوط به افزایش رضایت مشتری)
	۳۰	گارانتی، خدمات پس از فروش و ارائه مزایای دیگر به مشتریان

۴. اگر $CFO < 0$ ، $CFI > 0$ و $CFF \leq 0$ یا $CFF \geq 0$ باشد، نشان دهنده مرحله «افول» است.
۵. شرکت هایی که در هیچ یک از طبقه های بالا قرار نگیرند، جزء مرحله «رکود» طبقه بندی می شوند.

در نهایت برای آزمون فرضیه ها، شرکت های مورد مطالعه به دو گروه تقسیم شده است؛ یعنی شرکت هایی که در مرحله بلوغ قرار دارند، گروه اول و شرکت هایی که در مراحل دیگر چرخه عمر قرار دارند، گروه دوم را تشکیل می دهند. از این دو گروه به عنوان متغیر مجازی چرخه عمر شرکت، استفاده می شود. بدین ترتیب که اگر شرکتی در مرحله بلوغ قرار داشته باشد به این متغیر عدد «یک» و در غیر این صورت به آن عدد «صفر» اختصاص می یابد. با این کار، ویژگی های شرکت هایی که در مرحله بلوغ قرار دارند در مقایسه با سایر شرکت ها در الگو منظور می شود.

یافته ها

نتایج آمار توصیفی

آمار توصیفی متغیرها در جدول شماره ۳ نشان داده شده است.

جدول شماره ۳. آمار توصیفی

متغیر	میانگین	میانه	بیشینه	کمینه	انحراف معیار	تعداد مشاهدات
مسئولیت اجتماعی شرکت	۰/۵۱	۰/۵۰	۰/۹۳	۰/۰۳	۰/۲۱	۷۷۴
چرخه عمر شرکت	۰/۳۱	۰	۱	۰	۰/۴۶	۷۷۴
اندازه شرکت	۱۳/۹۶	۱۳/۸۰	۱۹/۳۷	۸/۵۰	۱/۴۷	۷۷۴
عملکرد مالی	۰/۲۹	۰/۲۸	۲/۸۱	-۱/۱۳	۰/۲۶	۷۷۴
منابع نقدی	۰/۰۶	۰/۰۴	۰/۳۸	۰	۰/۰۷	۷۷۴
اهرم مالی	۰/۶۰	۰/۵۹	۰/۹۴	۰/۰۹	۰/۱۸	۷۷۴
رشد شرکت	۳/۱۴	۲/۵۱	۱۲/۸۲	۰/۴۲	۲/۰۷	۷۷۴
انحراف معیار جریان نقد عملیاتی	۰/۰۷	۰/۰۵	۰/۳۹	۰	۰/۰۶	۷۷۴
سن شرکت	۲/۶۴	۲/۶۴	۳/۷۸	۰	۰/۵۰	۷۷۴

نزدیکی میانگین و میانه داده ها به یکدیگر و پایین بودن انحراف معیار آنها نشان می دهد که داده های تحقیق همگن هستند. میانگین مسئولیت اجتماعی نشان می دهد شرکت های جامعه آماری به طور میانگین ۵۱ درصد از شاخص های سنجش مسئولیت اجتماعی را افشا کرده اند و ۳۱ درصد از آنها در مرحله بلوغ چرخه عمر قرار دارند. فروانی مشاهدات بر اساس مراحل مختلف چرخه عمر شرکت و میانگین مشارکت در مسئولیت

اجتماعی شرکت طی هر یک از مراحل چرخه عمر شرکت در جدول شماره ۴ نشان داده شده است.

جدول شماره ۴. امتیاز افشای اطلاعات مربوط به مشارکت در مسئولیت اجتماعی به تفکیک مراحل چرخه عمر

مراحل چرخه عمر شرکت	فراوانی	درصد فراوانی	میانگین مسئولیت اجتماعی
مرحله معرفی	۱۰۱	٪۱۳/۱	٪۴۹/۴
مرحله رشد	۲۹	٪۳/۷	٪۵۱/۱
مرحله بلوغ	۲۳۸	٪۳۰/۷	٪۵۳/۸
مرحله افول	۳۵۱	٪۴۵/۳	٪۵۰/۳
مرحله رکود	۵۵	٪۷/۲	٪۴۹/۲
جمع	۷۷۴	٪۱۰۰	٪۵۱/۲

همان‌طور که ملاحظه می‌شود، بیشترین میزان افشای اطلاعات مربوط به مشارکت شرکت‌های مورد مطالعه در امور اجتماعی، شرکت‌های در مرحله بلوغ (٪۵۳/۸) هستند و کمترین میزان افشا مربوط به شرکت‌های واقع در مرحله رکود (٪۴۹/۲) است. این اطلاعات شواهد اولیه‌ای از رابطه بین چرخه عمر و ایفای مسئولیت اجتماعی شرکت را نشان می‌دهد.

نتیجه آزمون فرضیه اول

نتیجه حاصل از آزمون فرضیه اول در جدول شماره ۵ نشان داده شده است. برای تخمین رگرسیون با استفاده از داده‌های ترکیبی، الگوهای متفاوتی وجود دارد. بنابراین، قبل از تخمین ضرایب الگوی تحقیق باید الگوی مناسب انتخاب شود. با توجه به این که نتایج آزمون لیمر و هاسمن نشان می‌دهد آماره‌های مربوط در سطح خطای کمتر از ۵ درصد معنادار هستند، باید از الگوی داده‌های تابلویی و روش اثرات ثابت استفاده کرد. مقدار آماره دوربین واتسون با مقدار ۲/۱۰۲ نشان می‌دهد که جملات خطا همبستگی ندارند و مستقل از هم هستند. آماره F فیشر با مقدار ۲۷/۹۰۰ در سطح خطای کمتر از یک درصد معنادار است و نشان می‌دهد که استفاده از الگوی رگرسیون خطی چند متغیره برای تجزیه و تحلیل داده‌ها و آزمون فرضیه، مناسب است. همچنین ضریب تعیین تعدیل شده نشان می‌دهد حدود ۲۴ درصد از تغییرات افشای اطلاعات مربوط به مسئولیت اجتماعی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران به وسیله متغیرهای مستقل و کنترلی، توضیح داده می‌شود.

جدول شماره ۵. نتیجه آزمون فرضیه اول بر اساس داده‌های تابلویی و اثرات ثابت

$$CSR_{it} = \alpha_0 + \beta_1 LCS_{it} + \beta_2 SIZE_{it} + \beta_3 PM_{it} + \beta_4 CASH_{it} + \beta_5 LEV_{it} + \beta_6 MTB_{it} + \beta_7 STDCF_{it} + \beta_8 AGE_{it} + \varepsilon_{it}$$

متغیر	نماد	ضریب	آماره t	سطح معناداری
مقدار ثابت	C	-۰/۴۹۱	-۶/۲۹۸	۰/۰۰۰
چرخه عمر شرکت	LCS	۰/۰۰۱	۲/۶۹۵	۰/۰۰۸
اندازه شرکت	SIZE	۰/۰۶۶	۱۳/۳۷۶	۰/۰۰۰
عملکرد مالی	PM	۰/۰۱۴	۵/۴۸۵	۰/۰۰۰
منابع نقد	CASH	-۰/۱۸۶	-۱/۸۴۵	۰/۰۶۵
اهرم مالی	LEV	-۰/۰۸۳	-۱/۹۴۳	۰/۰۵۲
رشد شرکت	MTB	-۰/۰۰۳	-۰/۹۶۵	۰/۳۳۵
انحراف معیار جریان نقد عملیاتی	STDCF	۰/۱۷۳	۱/۵۰۱	۰/۱۳۴
سن شرکت	AGE	۰/۰۲۷	۱/۹۶۹	۰/۰۴۹
معناداری الگوی رگرسیون	F		۲۷/۹۰۰	۰/۰۰۰
F لیمر	F		۵۶/۱۶۵	۰/۰۰۰
هااسمن	Chi-Sq.		۴۵/۲۰۱	۰/۰۰۰
ضریب تعیین	R ²		۰/۲۴۷	
ضریب تعیین تعدیل شده	Adj.R ²		۰/۲۳۹	
دوربین واتسون	D.W.		۲/۱۰۲	

نتایج حاصل از آزمون فرضیه اول نشان می‌دهد بلوغ شرکت‌ها با افشای اطلاعات مربوط به مسئولیت اجتماعی، رابطه مثبت و معنادار دارد. این یافته حاکی از آن است که مطابق فرضیه اول، شرکت‌هایی که در مرحله بلوغ چرخه عمر قرار دارند، بیش از سایر شرکت‌ها در زمینه مسئولیت اجتماعی، فعالیت می‌کنند. همچنین نتایج نشان می‌دهد که متغیرهای کنترلی عملکرد مالی، سن و اندازه شرکت با افشای اطلاعات مربوط به مسئولیت اجتماعی، رابطه مثبت و معنادار دارند؛ یعنی شرکت‌های بزرگ و با سابقه (مسن) که عملکرد مالی بهتری هم دارند، نسبت به سایر شرکت‌ها بیشتر به فعالیت‌های محیطی و اجتماعی توجه می‌کنند. سایر متغیرهای کنترلی از جمله منابع نقدی، اهرم مالی، رشد شرکت و انحراف معیار جریان نقد عملیاتی با افشای اطلاعات مربوط به مسئولیت اجتماعی شرکت، رابطه معناداری ندارند.

جدول شماره ۶. نتایج حاصل از آزمون فرضیه دوم بر اساس داده‌های تابلویی و اثرات ثابت

$$CSR_{it} = \alpha_0 + \beta_1 LCS_{it} + \beta_2 SIZE_{it} + \beta_3 PM_{it} + \beta_4 CASH_{it} + \beta_5 LEV_{it} + \beta_6 MTB_{it} + \beta_7 STDCF_{it} + \beta_8 AGE_{it} + \beta_9 LCS * SIZE_{it} + \beta_{10} LCS * PM_{it} + \beta_{11} LCS_{it} * CASH_{it} + \beta_{12} LCS_{it} * LEV_{it} + \beta_{13} LCS_{it} * MTB_{it} + \beta_{14} LCS_{it} * STDCF_{it} + \beta_{15} LCS_{it} * AGE_{it} + \varepsilon_{it}$$

متغیر	نماد	ضریب	آماره t	معناداری
مقدار ثابت	C	-۰/۴۵۶	-۴/۸۹۹	۰/۰۰۰
چرخه عمر شرکت	LCS	۰/۱۸۳	۳/۱۸۴	۰/۰۰۹
اندازه شرکت	SIZE	۰/۰۶۵	۱۱/۵۱۲	۰/۰۰۰
عملکرد مالی	PM	۰/۰۲۷	۲/۵۳۳	۰/۰۱۲
منابع نقدی	CASH	-۰/۱۶۰	-۱/۳۵۹	۰/۱۷۵
اهرم مالی	LEV	-۰/۱۱۸	-۲/۲۷۹	۰/۰۲۳
رشد شرکت	MTB	۰/۰۰۲	۰/۳۷۳	۰/۷۰۹
انحراف معیار وجه نقد عملیاتی	STDCF	۰/۱۳۴	۰/۹۷۶	۰/۳۲۹
سن شرکت	AGE	۰/۰۲۶	۱/۴۶۲	۰/۱۴۴
چرخه عمر * اندازه شرکت	LCS*SIZE	۰/۰۰۵	۰/۴۶۱	۰/۶۴۵
چرخه عمر * عملکرد مالی	LCS*PM	۰/۰۶۵	۰/۹۱۶	۰/۳۶۰
چرخه عمر * منابع نقد	LCS*CASH	-۰/۰۷۸	-۰/۳۴۱	۰/۷۳۳
چرخه عمر * اهرم مالی	LCS*LEV	۰/۱۲۵	۱/۳۵۲	۰/۱۷۷
چرخه عمر * رشد شرکت	LCS*MTB	-۰/۰۱۵	-۲/۰۱۷	۰/۰۴۴
چرخه عمر * انحراف معیار جریان نقد عملیاتی	LCS*STDCF	۰/۱۷۳	۰/۶۷۷	۰/۴۹۹
چرخه عمر * سن شرکت	LCS*AGE	۰/۰۰۵	۰/۱۶۸	۰/۸۶۷
معناداری کلی الگو	F		۱۵/۳۱۲	۰/۰۰۰
F لیمر	F		۵۷/۳۲۱	۰/۰۰۰
هاسمن	Chi-Sq.		۵۲/۳۹۰	۰/۰۰۰
ضریب تعیین	R ²		۰/۲۵۶	
ضریب تعیین تعدیل شده	Adj.R ²		۰/۲۳۹	
دوربین واتسون	D.W.		۲/۱۲۳	

نتیجه آزمون فرضیه دوم

نتیجه حاصل از آزمون فرضیه دوم در جدول شماره ۶ نشان داده شده است. نتایج حاصل از آزمون لیمر و هاسمن نشان می‌دهد که داده‌ها از نوع تابلویی است و برای تخمین الگوی رگرسیون باید از روش اثرات ثابت استفاده کرد. آماره F فیشر با مقدار ۱۵/۳۱۲ در سطح خطای کمتر از ۵ درصد معنادار است و در نتیجه می‌توان از الگوی رگرسیون خطی چند متغیره برای تجزیه و تحلیل داده‌ها و آزمون فرضیه استفاده کرد. ضریب تعیین تعدیل شده نشان می‌دهد که قدرت توضیح الگو حدود ۲۴ درصد است. آماره دوربین و اتسون نیز نشان می‌دهد که جملات خطا مستقل از یکدیگر هستند.

طبق فرضیه دوم تحقیق انتظار بر این بود که اندازه، عملکرد مالی و منابع نقد شرکت‌های بالغ، منابع مالی کافی برای اقدام به مشارکت در امور اجتماعی و محیطی را برای آنها فراهم کند. بنابراین، استفاده از تعامل این سه متغیر با مرحله بلوغ چرخه عمر شرکت می‌تواند برای آزمون این انتظار مفید باشد. همان‌طور که در جدول شماره ۵ مشاهده می‌شود هیچ یک از سه متغیر تعاملی فوق در سطح خطای کمتر از پنج درصد معنادار نیست. در نتیجه در محیط اقتصادی ایران اندازه، عملکرد و منابع نقد شرکت‌های بالغ مبنایی برای تمایز و تفاوت آنها با سایر شرکت‌ها از نظر پرداختن به مسئولیت اجتماعی، فراهم نمی‌کند.

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

یافته اول تحقیق نشان می‌دهد بین مرحله بلوغ و افشای اطلاعات مربوط به مسئولیت اجتماعی، رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. یعنی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران که به مرحله بلوغ رسیده‌اند در مقایسه با سایر شرکت‌ها به فعالیت‌های اجتماعی و محیطی توجه بیشتری دارند. طبق نظریه مبتنی بر منابع، شرکت‌های بالغ با توجه به پایگاه منابع و توانایی‌های عمده، متنوع و غنی‌ای که دارند بیشتر از سایر شرکت‌ها برای به دست آوردن مزیت رقابتی و حفظ وفاداری مشتریان در فعالیت‌های مرتبط با مسئولیت اجتماعی سرمایه‌گذاری می‌کنند. این نتایج با یافته‌های گزارش شده در تحقیقات هی و گینتر (۱۹۷۹)، فامبران و شانلی (۱۹۹۰) و حسن و حبیب (۲۰۱۷) مطابقت دارد.

یافته دوم تحقیق نشان می‌دهد که مشارکت شرکت‌های بالغ در فعالیت‌های مرتبط با مسئولیت اجتماعی ارتباطی با اندازه، عملکرد و میزان منابع نقد آنها ندارد. این یافته بر خلاف مبنای نظری و یافته تحقیقات قبلی (حسن و حبیب، ۲۰۱۷) است. مطابق با مبنای نظری، شرکت‌های بالغ با توجه به منابع مالی که در اختیار دارند به فعالیت‌های مرتبط با

مسئولیت اجتماعی توجه بیشتری می‌کنند. اما نتایج حاصل تجزیه و تحلیل داده‌ها در بورس اوراق بهادار تهران با این استدلال مطابقت ندارد. این یافته نشان می‌دهد در محیط اقتصادی ایران اندازه، عملکرد و منابع نقد شرکت‌ها نمی‌تواند مبنایی برای تمایز و تفاوت بین شرکت‌های بالغ و سایر شرکت‌ها فراهم کند و علت تمایز و تفاوت این شرکت‌ها را در جای دیگر باید جستجو کرد. بنابراین، لازم است طی تحقیقات آتی اثر ویژگی‌های دیگری مانند سازوکارهای حاکمیت شرکتی، انگیزه مدیریت و الگوهای تصمیم‌گیری مدیران در شرکت‌های بالغ و سایر شرکت‌ها بررسی شود تا بتوان درباره عوامل مؤثر بر سرمایه‌گذاری شرکت‌ها در زمینه فعالیت‌های مرتبط با مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها شناخت لازم را کسب کرد و زمینه را برای مشارکت بیشتر شرکت‌ها در امور اجتماعی و محیطی فراهم نمود.

یادداشت‌ها

- | | |
|------------------------------------|----------------------------------|
| 1. Corporate Social Responsibility | 2. Dynamic Resource-based Theory |
| 3. Corporate Life Cycle Theory | 4. Mature Firms |
| 5. Young Firms | 6. Declining Firms |
| 7. Introduction Stage | 8. Growth Firms |
| 9. Shake-out Stage | |

منابع

- آقایی، محمدعلی؛ نوروزی، محمد؛ بیات، مرتضی؛ محب‌خواه، محمد. (۱۳۹۷). چرخه عمر شرکت، ریسک‌پذیری و احساسات سهامداران: شواهدی از بورس اوراق بهادار تهران. *پیشرفت‌های حسابداری*، ۱۰(۱)، ۱-۲۸.
- اعتمادی، حسین؛ انواری رستمی، علی اصغر؛ احمدیان، وحید. (۱۳۹۲). آزمون نظریه چرخه عمر در سیاست‌های تقسیم سود شرکت‌های بورس اوراق بهادار تهران. *پژوهش‌های حسابداری مالی*، ۶(۳)، ۱-۲۰.
- اثنی‌عشری، حمیده؛ نادری نور عینی، مهدی. (۱۳۹۶). الگوی مدیریت سود در چرخه عمر شرکت. *دانش حسابداری مالی*، ۴(۱)، ۱-۲۲.
- پیری، پرویز؛ ایمانی برندق، محمد؛ الله‌وردی‌زاده، سیامک. (۱۳۹۰). اثر دوره‌های مختلف چرخه عمر بر سودآوری و رشد بنگاه‌های تجاری. *پژوهش‌های تجربی حسابداری*، ۱(۲)، ۴۹-۶۶.
- حیدرزاده، کامبیز؛ صمدزاده، الهام. (۱۳۹۴). بررسی نقش مسئولیت اجتماعی شرکت در ایجاد مزیت رقابتی پایدار از طریق افزایش سرمایه‌های فکری گروه خودروسازی سایپا. *مدیریت بازاریابی*، ۱۰(۴)، ۱-۲۰.
- رجائی، یدالله؛ نصیری، مهین؛ محمدی، نبی‌اله. (۱۳۹۵). بررسی ارتباط بین مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها و محدودیت تأمین منابع مالی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. *مطالعات کمی در مدیریت*، ۷(۳)، ۹۷-۱۱۸.

- فصیح رامندی، ابراهیم؛ رضازاده، جواد. (۱۳۹۵). چرخه عمر شرکت و هزینه سرمایه سهام. پژوهش‌های کاربردی در گزارشگری مالی، ۵(۲)، ۳۹-۶۲.
- طالب‌نیا، قدرت‌الله؛ حشمت، نسا. (۱۳۹۶). بررسی ارتباط مراحل چرخه عمر شرکت با هزینه سرمایه ضمنی بر اساس تئوری منابع-محور پویا. دانش حسابداری، ۸(۲)، ۱۰۵-۱۳۱.
- کریمی، غلامرضا؛ آخوندی، امید. (۱۳۹۵). چرخه عمر شرکت و هزینه حقوق صاحبان سهام شرکت‌ها. مطالعات تجربی حسابداری مالی، ۱۳(۴)، ۲۹-۵۱.
- مرادی، محمد؛ اسکندر، هدی. (۱۳۹۳). بررسی کیفیت سود طی چرخه عمر در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. دانش حسابداری، ۵(۴)، ۱۳۹-۱۲۱.
- مهرانی، کاوه؛ تحریری، آرش؛ فرهادی، سوران. (۱۳۹۳). چرخه عمر واحد تجاری، ساختار سرمایه و ارزش شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. دانش حسابداری، ۵(۲)، ۱۸۰-۱۶۳.

References

- Aghaei, M.A., Norouzi, M., Bayat, M., Mohebkah, M. (2018). Corporate life cycle, risk-taking and investor sentiment: evidence from Tehran Stock Exchange. *Journal of Accounting Advances*, 10(1), 1-28 [In Persian].
- Artiach, T., Lee, D., Nelson, D., Walker, J. (2010). The determinants of corporate sustainability performance. *Accounting and Finance*, 50(1), 31-51.
- Barney, J. (1991). Firm resources and sustained competitive advantage. *Journal of Management*, 17(1), 99-120.
- Campbell, J.L. (2007). Why would corporations behave in socially responsible ways? An institutional theory of corporate social responsibility. *Academy of Management Review*, 32(3), 948-967.
- Clarkson, P.M., Li, Y., Richardson, G.D., Vasvari, F.P. (2011). Does it really pay to be green? Determinants and consequences of proactive environmental strategies. *Journal of Accounting and Public Policy*, 30(2), 122-144.
- DeAngelo, H., DeAngelo, L., Stulz, R.M. (2006). Dividend policy and the earned/contributed capital mix: A test of the life-cycle theory. *Journal of Financial Economics*, 81(2), 227-254.
- Dickinson, V. (2011). Cash flow patterns as a proxy for firm life cycle. *Accounting Review*, 86(6), 1969-1994.
- Esnaashari, H., Naderi Nooreyni, M. (2017). Earnings management pattern in firm's life cycle. *Journal of Financial Accounting Knowledge*, 4(1), 1-22 [In Persian].
- Etemadi, H., Anvary Rostamy A.A., Ahmadian V. (2014). Main dividend theories test stressing the role of institutional shareholders in Tehran Stock Exchange. *Journal of Financial Accounting Research*, 6(3), 1-20 [In Persian].
- Fasih Ramandi, E., Rezazadeh, J. (2016). Corporate life cycle and cost of capital. *Journal of Applied Research in Financial Reporting*, 5(2), 39-62 [In Persian].
- Habib, A. Hasan, M.M. (2018). Firm life cycle, corporate risk-taking and investor sentiment. *Accounting & Finance*, 57(2), 465-497.
- Habib, A., Hasan, M.M. (2019). Corporate Social responsibility and cost stickiness. *Business & Society*, 58(3), 453-492.

- Hasan, M.M. Habib, A. (2017). Corporate life cycle, organizational financial resources and corporate social responsibility. *Journal of Contemporary Accounting & Economics*, 13(1), 20-36.
- Hasan, M.M., Al-Hadi, A., Taylor, G., Richardson, G., (2017). Does a firm's life cycle explain its propensity to engage in corporate tax avoidance? *European Accounting Review*, 26(3), 469-501.
- Hay, R.D., Ginter, P. (1979). Strategies for Maintaining a Share of the Market. *Annual meeting of the Southern Academy of Management*, Atlanta.
- Heidarzadeh, K., Samadzadeh, E. (2016). Investigation of the role of corporate social responsibility in creating sustainable competitive advantage by enhancing Saipa group's intellectual capital. *Journal of Marketing Management*, 10(29), 1-20 [In Persian].
- Helfat, C.E., Peteraf, M.A. (2003). The dynamic resource-based view: Capability lifecycles. *Strategic Management Journal*, 24(10), 997-1010.
- Jovanovic, B. (1982). Selection and the evolution of industry. *Econometrica*, 50(3), 649-670.
- Karami, Gh., Akhundi, O. (2016). Corporate life cycle and cost of equity capital. *Journal of Empirical Studies in Financial Accounting*, 13(52), 37-60 [In Persian].
- McWilliams, A., Siegel, D. (2001). Corporate social responsibility: a theory of the firm perspective. *Academy of Management Review*, 26(1), 117-127.
- McWilliams, A., Van Fleet, D.D., Cory, K.D. (2002). Raising rivals' costs through political strategy: an extension of resource-based theory. *Journal of Management Studies*, 39(5), 707-724.
- Mehrani, K., Tahriri, A., Farhadi, Soran. (2014). Firm's life cycle, capital structure and value of firms listed in Tehran Stock Exchange. *Journal of Accounting Knowledge*, 5(17), 163-180 [In Persian].
- Moradi, M., Eskandar, H. (2014). Investigating earning quality in life cycle of firms listed in Tehran Stock Exchange. *Journal of Accounting Knowledge*, 5(19), 121-139 [In Persian].
- Penrose, E.T. (1959). *The Theory of the Growth of the Firm*. New York: Willey.
- Piri, P., Imani Barandag, M., Allahverdizadeh, S. (2011). Life cycle stages effects on profitability and growth of enterprise companies. *Journal of Empirical Researches in Accounting*, 1(2), 49-66 [In Persian].
- Rajaei, Y., Nasiri, M., Mohammadi, N. (1395). Investigating the relationship between corporate social responsibility and limitation of financing in companies listed in Tehran Stock Exchange. *Quantitative Studies in Management*, 7(3), 97-118 [In Persian].
- Reverte, C. (2009). Determinants of corporate social responsibility disclosure ratings by Spanish listed firms. *Journal of Business Ethics*, 88(2), 351-366.
- Richardson, S. (2006). Over-investment of free cash flow. *Review of Accounting Studies*, 11(2), 159-189.
- Rumelt, R.P. (1984). *Towards a Strategic Theory of the Firm*. In Lamb, B. (Ed.), *Competitive strategic management*. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice-Hall, pp. 556-570.

- Talebnia, Gh., Heshmat, N. (2017). Relationship between life cycle stages of the firm and implied cost of capital, based on dynamic resource-based theory. *Journal of Accounting Knowledge*, 8(2), 105-131 [In Persian].
- Udayasankar, K. (2008). Corporate social responsibility and firm size. *Journal of Business Ethics*, 83(2), 167-175.
- Venieris, G., Naoum, V.C., Vlismas, O. (2015). Organisation capital and sticky behaviour of selling, general and administrative expenses. *Management Accounting Research*, 26(2), 54-82.
- Wernerfelt, B. (1984) A resource-based view of the firm. *Strategic Management Journal*, 5(2), 171-180.

